

J. M. SNOEK

Reis door het Midden Oosten: ISRAËL: Joodse reacties

Buitenlandse Zaken

Op maandagmorgen hebben we een langdurige bespreking met twee ambtenaren van Buitenlandse Zaken: de heer Neeman, onderdirecteur van de afdeling 'Relaties met de Kerken' en mevrouw Vered, speciaal adviseur voor zaken betreffende Jeruzalem. Neeman houdt een uitvoerig betoog aan de hand van aantekeningen geschreven op een groot aantal blaadjes in een klapper. Na een tijd merken we op dat veel van wat hij vertelt ons al bekend is, maar dat we specifieke vragen hebben. Hij slaat dan een paar blaadjes zo maar om maar gaat dan wel door met zijn betoog, tot het laatste blaadje.

De heer Neeman vindt het onjuist om van 'palestijnen' te spreken. Hijzelf heeft tijdens de Engelse mandaattijd nog in het Britse leger gediend en werd toen 'palestijn' genoemd. Nu gaat het om 'palestijnse arabieren'. Voorts is men het er in Israël over eens dat er in dit gebied geen ruimte is voor een palestijnse staat, zo betoogt Neeman (men zie evenwel de in het vorige artikel weergegeven stemmen vanuit de vredesbeweging. JMS). Maar 60% van de bevolking van Jordanië bestaat nu uit palestijnse arabieren...

Israël is bereid te onderhandelen met Jordanië, niet met de PLO. Bij die onderhandelingen zal Israël een claim op het hele gebied (de Westoever dus en de Gazastrook) op tafel leggen. De Arbeiderspartij zou een deel van dit gebied aan Jordanië terug willen geven, als in ruil daarvoor vrede gesloten wordt. Aldus Neeman.

Mevrouw Vered zegt: 'We streven een vreedzaam samen leven in Jeruzalem na. Maar arabieren die met ons samenwerken worden soms doodgeschoten. Er zijn nogal wat terreurdaden gepleegd, maar 99% van de daders wordt gepakt. Het zijn geen bewoners van Jeruzalem maar ze komen van buiten. We passen het Israëlische belastingstelsel in Jeruzalem

EC 19-4-1985

toe. De arabieren hebben wel alle rechten maar niet alle plichten (niet hoeven dienen in het Israëlische leger),' aldus mevrouw Vered.

De tijd is bijna om. We brengen de brief van onze Raad van Kerken aan de Raad van Kerken in het Midden Oosten (maart 1982) ter sprake waarin gepleit werd zowel voor de erkenning van Israël's recht op een staatkundig bestaan en op veilig-

heid, alsook van het palestijnse recht op zelfbeschikking. Neeman en Vered zijn het ermee eens dat de Raad opkwam voor Israël's recht om te bestaan in veiligheid, maar 'Zelfbeschikkingsrecht voor de palestijnen is alleen maar een holle leus', vinden ze. We informeren dan nog naar hun mening over het voorstel indertijd gedaan door Yaariv, die toen hoofd van Israël's veiligheidsdienst was: 'Israël dient bereid te zijn om te onderhandelen met wie de staat Israël erkent.' Het antwoord is: 'dat is alleen maar theorie'.

Vrienden

's Avonds krijg ik bezoek van een joods echtpaar, oude vrienden. De vriendschap met hen ontstond toen wij in Tiberias woonden. Sindsdien bleven we elkaar af en toe schrijven al gaat mijn Hebreeuws achteruit. Nu reden ze dat hele eind om mij te ontmoeten en diezelfde avond moeten ze weer terug. Gelukkig kan ik me met het spreken in het Hebreeuws beter redden dan met het schrijven.

Mijn vrienden staan politiek gezien niet uiterst rechts of uiterst links, iets links van het midden, maar niet veel. Ze zijn nog steeds actief in de Arbeiderspartij. Hij was altijd al goed op de hoogte van allerlei dingen. Nu weet hij precies uit te leggen waarom Simon Peres no. 1 van de Arbeiderspartij werd en niet de populaire en sympathieke Navon. Ze vragen wat ik denk van de situatie in het Midden Oosten. Ik zeg dat m.i. de rechtse Israëlische extremisten door hun onverzoenlijke houding in de kaart spelen van de extremisten in de PLO en omgekeerd, en dat het uitblijven van een oplossing van het Israëlisch-Palestijnse conflict bovendien het 'Khomeiny-effect' versterkt. Wanneer zal gematigd Israël de gematigde sector in de PLO steunen, en omgekeerd?

Ze zijn het wel met me eens. Hij vertelt over de vele terreuraanslagen van palestijnse kant, 'veel meer dan in de krant vermeld wordt'. Opnieuw zijn we het eens, nu in onze afschuw, al blijven we verschillen als het gaat om een analyse van de oorzaken van deze terreur. Ten slotte zeg ik: 'De terreurdaden zullen doorgaan, totdat er een oplossing voor beiden – joden en palestijnen – komt. Misschien kunnen jullie Arafat uit-

schakelen, maar niet de PLO; eens zullen jullie toch tot een vergelijk met hen moeten komen.' Mijn vriend antwoordt: 'Ik denk dat je gelijk hebt, maar ons volk is ziek (de angsten vanuit het afgrijselijke jongste verleden)'. Ik antwoord: 'Dat weet ik; het gevaar is dat die anderen nu óók ziek worden, door de ellende die nu over hen komt.'

Dan piekeren we met z'n drieën over de vraag, wat een bevrijdend en angstverjagend symbool zou kunnen zijn voor beide kanten. Eens kwam Sadat naar Jeruzalem en opens was alles anders. Maar aan zo'n publiek gebaar gingen waarschijnlijk uitvoerige geheime onderhandelingen vooraf.

Hoge Gerechtshof

Dinsdag, onze laatste dag in Jeruzalem. De eerste ontmoeting is met mr. Baykel, juridisch adviseur Buitenlandse Zaken. We hadden gevraagd om een onderhoud met iemand die goed op de hoogte is met de situatie in het bezette gebied. Mr. Baykel zegt onder meer: 'Het eigenlijke doel van het stichten van joodse nederzettingen op de Westoever is het bevorderen van een vreedzame samenleving van joden en palestijnen (sic!). Het is geen bezet gebied, want je bezet iets wat aan een ander toebehoort en Jordanië had geen rechten; het is daarom door Israël behéerd gebied.'

Kwesties betreffende land ressorteren onder het Israëlische Hoge Gerechtshof. Dat beslist of bepaald land staatsgrond is – en dan kan Israël er zonder meer over beschikken – dan wel particulier bezit. Tegen de beslissing dat het om staatsgrond gaat kan men in beroep gaan maar men moet dan wel eigendomsbewijzen hebben. Is daarentegen een stuk land in particulier bezit, dan kan het onteigend worden ten nutte van het algemeen of

voor militaire doeleinden. Ook hiertegen kan in beroep gegaan worden bij het Hoge Gerechtshof. Verwoesting van huizen door militairen is geen strafmaatregel (dat is het opleggen van gevangenisstraf wel) maar een administratieve handeling die gebaseerd is op Britse verordeningen uit de mandaattijd.'

We delen mee dat we een tocht gemaakt hebben langs de joodse nederzettingen en vragen of er voorzieningen getroffen worden voor de boeren die brodeloos werden door de onteigening van hun bouwgrond. Het antwoord is kort en koel: 'nee'. We zijn verbluft, misschien vooral door de toon.

Poster

We gaan dan naar het bureau van de militaire commandant in Ramalla waar we na veel vijven en zessen te woord worden gestaan door zijn geüniformeerde woordvoerdster, miss Shazar. Hoe oud zou ze zijn? Een jaar of 25 denk ik.

Haar kantoor hangt vol met dingen die in beslag genomen zijn op een tentoonstelling van palestijnse culturele producten. Er is een geborduurde landkaart van 'heel Palestina' bij (maar landkaarten van 'heel Israël' vind je tot in overheidspublicaties toe). Ook een poster van een jongetje die het V-teken maakt en een verfkwas in de hand heeft: kennelijk heeft hij de muur achter zich beschilderd met een palestijnse leuze. Een uur later koop ik dezelfde poster in een boekwinkel in Jeruzalem. 'Anti-Israël publicaties zijn wel in Israël geoorloofd maar niet in het door ons beheerde gebied', zegt miss Shazar. En verder: 'Als er een bron opdroogt in een arabisch dorp dan is dat een natuurlijk verschijnsel, niet het gevolg van het boren van putten ten behoeve van de joodse nederzettingen'.

Dan zegt ze: 'Er is in het gebied dat we

beheren geen verzet meer en praktisch niemand staat meer achter de PLO want de mensen hebben een hekel aan terreur.' Ik weersta de verleiding met haar in discussie te gaan. Gelukkig maar. Even is het stil. Dan zegt ze: 'Als ik dat niet zou geloven, dan zou ik mijn werk niet meer kunnen doen.' Zo is dat; zo werkt het menselijk afweermechanisme.

Arrestatie

Twee uur later komt het commentaar op de optimistische visie van miss Shazar. Vlak voor ons hotel verzamelt zich een menigte palestijnse betogers, die gaan demonstreren tot steun aan de hongerstakers in de gevangenis van Nabloes (zie mijn vorige artikel). Veel vrouwen maar ook wel mannen staan klaar. Ze ontrollen spandoeken met opschriften in het Arabisch en Engels. Ik lees: 'Onze wil om te sterven van honger is sterker dan hun wil ons te laten leven zonder waardigheid'. De stoet zet zich in beweging. Even verderop staan politieauto's. Alles is nog vreedzaam. Dan slaan agenten – of soldaten? ik weet het niet meer – erop los met houten knuppels. Die heb ik van dichtbij bekeken. Er vliegt een steen door de lucht. Opeens is er ook bereden politie. Een auto scheurt om de hoek en twee vrouwen springen erin. Een paard steigert maar de auto glipt er langs. Even lijkt de agent op dat paard er achteraan te willen maar iemand roept: 'lo levad' ('niet alleen'). Het wordt weer iets rustiger. Twee jongemannen komen langs, arm in arm. Ik sta er versuft naar te kijken. Opeens zie ik: die ene heeft een kepeltje op, is dus een orthodoxe jood, blijkbaar een agent in burger en hij heeft die ander, een palestijn, in de houdgreep. Ik roep: 'Bent u gearresteerd?' Hij antwoordt: 'Ik weet niet wat er met me gebeurt.' Dan zijn ze weg. ● ● ●